އިސްތިޚާރާ ނަމާދު އަދި އިސްތިޚާރާ ނަމާދުގެ
ޙުކުމްތައް
ال شَّيخ د مُح مَّد بن عُمر بن ساَلم باَز مُول حفظه هلا
ތަރުޖަމާކުރީ: އުސްތާޛް އަބޫ އަނަސް މުޙައްމަދު ޙަސަން حفظه لا
"މީސްތަކުންނަށް އެބައިމީހުންނާ މި ޙަޔާތުގައި ދިމާވާ އެކިއެކި ކަންތައްތަކުގައި، އެންމެހައި ކަންތައްތަކެއް މޮޅަށް
ދެނެވޮޑިގަންނަވާ اله ގެ ޙަޟުރަތުގައި ދެންނެވުމަށް اله ގެ ރަސޫލާ صلى اه عي وسم ވަނީ މިއުއްމަތަށް ޝަރުޢު ކުރައްވާފަ
އެވެ. އަދި اله ގެ ޙަޟުރަތުން އެކަމެއްގައި އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ ގޮތް ލިބުމަށް އެދި ދެންނެވުން ވެ އެވެ.
އެގޮތުން އެބައިމީހުންނަށްވަނީ އިސްތިޚާރާ ނަމާދު އުނގަންނަވައި ދެއްވާފަ އެވެ. އެއީ، (އިރުވަރުބެލައި)
1

ކަންތައްތައް ކުރުމާއި، ދުނިދަނޑި ބޭނުންކޮށްގެން ނަޞީބު ބަލައި ކަންތައްތައް ކުރުމާއި، ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގައި
ކަންކަމަށް ސުންޕާކަން ނިޞްބަތްކޮށް އެބައިމީހުން އުޅުނުގޮތްތަކާއި ކަންތައްތަކުގެ ބަދަލުގަ އެވެ.
މި ނަމާދާއި މެދުގައި މިފަދައިން ވާރިދުވެގެންވެ އެވެ.
عَن جَابر بن عبد لا  قال :كان سو ل لَّاه صلى اه عي وسم ي عهلَمنَا اهلِ ستْهخَا رَةَ في األموهر كهلهَا، كما ي عهلَمنَا ال سُّو رَةَ
هم نَ القْرآهن، يقو ل: إذَا هََ م أ حَ د كْ م باأل مْهر، فَلَْي رْ كَ عْ رَكْعتََْ يهن همن غيهر الفَ هري ضَهة، ثَم هليقَلْ: اللَه مَ إنهي
أ ستَْهخي ر كَبهعلْهم كَ وأَستَْ قْهد ر كَ بقدْرَته كَ، وأَسأَْلكَ همن فَضْهل كَ الع هظَيهم، فإنَ كَ تَ قْهد ر ولَِ أقْهد ر، وتَعلَْم ولَِ
أ علَْم، وأَنْتَ علَََّ م الغ ي و هب، اللَه مَ إ نْ كنْ تَ تَعلَْم أ نَ هذا األ مْ رَ خَْي ر لي في هدينهي ومعا هشي و عاَقهب هةَ
أ مْهري - أ وْ قا لَ عاَ هج هل أ مْهري وآهجهل هه - فَاقْ درْه لي ويَ سه رْه هلي، ثَم باَهر كْ لي فهي هه، وإ نْ كنْ تَ تَعلَْم أ نَ
هذا األ مْ رَ شَر لي في هدينهي ومعا هشي و عاَقهب هةَ أ مْهري - أ وْ قا لَ في عاَهج هل أ مْهري وآهجهل هه - فَا صْهرفْه
عنَ هي وا صْهرفْنهي عنْه، واقْ درْ لي ال خَْي رَ حَي ثْ كَا نَ، ثَم أ رْ هضنهي قا لَ: (وَي سَه مي حَا جَتَه) رواه البخاري
1166
جَابر بن عبد لا  ވިދާޅުވެފައިވެ އެވެ. ރަސޫލާ صلى اه عي وسم އަހަރެމެންނަށް ޤުރުއާނުގެ ސޫރަތެއް އުނގަންނަވައި
ދެއްވާ ފަދައިން އެންމެހައި ކަންތައްތަކުގައި އިސްތިޚާރާ ކުރުމަށް އުނގަންނަވައި ދެއްވި އެވެ. ޙަދީޘްފުޅު ކުރެއްވި
އެވެ. "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ކަމެއް ކުރުމަށް ޤަޞްދުކޮށްފިހިނދު، ފަރުޟު ނަމާދު ނޫން ސު ންނަތް
ދެ ރަކުޢަތް ނަމާދެއް ކުރާށެވެ. އެއަށްފަހު (މި ދުޢާ ކިޔާށެވެ.) اللَه مَ إنهي أ ستَْهخي ر كَ بهعلْ هم كَ وأَستَْ قْهد ر كَ
بقدْرَته كَ ، وأَسأَْلكَ همن فَضْهل كَ الع هظَيهم، فإنَ كَ تَ قْهد ر ولَِ أقْهد ر، وتَعلَْم ولَِ أ علَْم، وأَنْ تَ علَََّ م الغ ي و هب، اللَه مَ
إ نْ ك نْتَ تَعلَْم أ نَ هذا األ مْ رَ خَْي ر لي في هدينهي ومعا هشي و عاَقَهب هة أ مْهري - عاَ هج هل أ مْهري وآ هجهل هه -
فَاقْدرْه لي ويَ سه رْه هلي، ثَم باَهر كْ لي فهي هه، وإ نْ كنْ تَ تَعلَْم أ نَ هذا األ مْ رَ شَر لي في هدينهي ومعا هشي
و عاَقَهب هة أ مْهري - عاَهج هل أ مْهري وآهجهل هه - فَا صْهرفْه عنَهي وا صْهرفْنهي عنْه، واقْ درْ لي ال خَْي رَ حَي ثْ كَا نَ، ثَم
أ رْ هضنهي އަދި ޙަދީޘް ކުރެއްވި އެވެ. "އަދި އޭނާ ބޭނުންވާ ޙާޖަތް ދެންނެވުން ހުއްޓެވެ."
ބުނަމެވެ. މި ޙަދީޘްގައި ގިނަ ފައިދާތަކެއް ވެ އެވެ.
ފުރަތަމައީ : އިސްތިޚާރާ ނަމާދު ކުރުން ޝަރުޢުވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވެ އެވެ. އަދި އެއީ ވާޖިބުވެގެންވާ
ޢަމަލެއްކަން ދޭހަވާ ފަދައިން ބަޔާންވެގެންވެ އެވެ.
2

ދެވަނައީ : އިސްތިޚާރާ ނަމާދު އެންމެހައި ކަންކަމުގައި ކުރެވޭނެކަން ބަޔާންވެގެންވެ އެވެ. އެއީ މުހިންމު ބޮޑެތި
ކަންތައްތައް ކަމުގައިވީނަމަވެސް ނުވަތަ ކުޑަ އާދައިގެ ކަންކަމުގައިވީނަމަވެސް އެވެ.
ال حَافظ النووي  ވިދާޅުވެފައިވެ އެވެ. "އެންމެހައި ކަންކަމުގައި އިސްތިޚާރާ ކުރުން މުޞްތަޙައްބުވެގެންވެ
"
އެވެ. އެއީ މި ޞައްޙަ ޙަދީޘްގެ ނައްޞުގައި ޛިކުރު ކުރެވިގެންވާ ފަދައިންނެވެ.
ބުނަމެވެ. (ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންވެގެންވަނީ) ވާޖިބު ޢަމަލެއް ކުރުމަށް، ޙަރާމް ޢަމަލެއް ދޫކުރުމަށް،
މުޞްތަޙައްބުވެގެންވާ ޢަމަލެއް ކުރުމަށް އަދި މަކްރޫހަވެގެން ވާ ޢަމަލެއް ދޫކޮށްލުމަށް އިސްތިޚާރާ ކުރަން
ނުޖެހުމެވެ.
އާނއެކެވެ. އިޚްތިޔާރު ކުރުމުގެ (ހުއްދަ ދެވިފައިވާ) ވާޖިބު ކަންތައްތަކާއި މުޞްތަޙައްބު ވެގެންވާ ކަންކަމުގައި،
އޭގެ ޒަމާން ތަނަވަސް ވެގެންވާ ކަންކަމުގައި އިސްތިޚާރާ ކުރުންވެ އެވެ.
ال حَافظ ابن حجر  ވިދާ ޅުވެފައިވެ އެވެ. "ބޮޑެތި ކަންކަމާއި އަދި ކުޑަކަންތައްތައްވެސް އިސްތިޚާރާ ކުރުމުގެ
ޢާންމު (ޙުކުމުގެ) ތެރެއަށް ވަންނާނެ އެވެ. ފަހެ، ބައެއްފަހަރު އެ ކުޑަ ކަންކަމަކީ ބޮޑުވެގެންވާ ކަންތައްތަކެއް
އޭގެ މައްޗަށް ކަނޑައެޅިގެންދާ ކަންކަމަށްވެދެ އެވެ."
ތިންވަނައީ : އިސްތިޚާރާ ނަމާދަކީ، ފަރުޟު ނަމާދުތައް ފިޔަވައި ކުރެވޭ ދެ ރަކުޢަތް ސުންނަތް ނަމާދެއްކަން
ބަޔާންވެގެންވެ އެވެ.
ال حَافظ النووي  ވިދާޅުވެފައިވެ އެވެ. "ރަވާތިބު ސުންނަތުގެ ދެ ރަކުޢަތް (އިސްތިޚާރާ ދެ ރަކުޢަތުގެ)
ގޮތުގައި ޙާޞިލްވާނެކަން ބަޔާންވެގެންވެ އެވެ. އަދި ތަޙިއްޔަތުލް މަސްޖިދް އާއި އެނޫންވެސް ސުންނަތް ނަމާދުތައް
މިކަމުގެ މައްޗަށް ފުދޭނެ އެވެ."
ބުނަމެވެ. و لا أعلم)ال حَافظ النووي )ގެ ބަސްފުޅުގެ މުރާދަކީ: ނަމާދުގެ ފެށުމުގެ ކުރިން އެމީހަކު
އިސްތިޚާރާ ކުރުމުގެ ޤަޞްދު އެމީހެއްގެ ކިބައިގައި އޮވެއްޖެނަމަ އެވެ. ال حَافظ النووي ގެ ބަސްފުޅުގެ މާނައަކީ
އެ ކުރާ ސުންނަތް ނަމާދެއް އެއީ އިސްތިޚާރާގެ ނަމާދުގެ ގޮތުގައި ޚާއްޞަކޮށް އެ ނިޔަތުގައި ކުރި
ކަމުގައިވީނަމަވެސް ނުވަތަ އެ ނިޔަތުގެ ނޫނަސް ފުދޭނެކަމެވެ. އަދި މިއީ ޙަދީޘްގެ މާނައިން ދޭހަވާ ގޮތެވެ.
العراقهي  ވިދާޅުވެފައި އެވެ. "އެނާ އެކަމެއް ކުރުމަށް ޤަސްތުކޮށްފައިވަނީ ރަވާތިބު ސުންނަތެއް ނުވަތަ އެ
ނޫންވެސް ސުންނަތް ނަމާދެއް ކުރުމުގެ ކުރިންނެވެ. އެއަށްފަހު އެ ނަމާދު އެނާ ކުރީ އެވެ. އިސްތިޚާރާގެ
3

ނިޔަތުގައި ނޫނެވެ. އަދި އޭނާ ނަމާދުކޮށް އަވަދިވުމަށްފަހުގައި އިސްތިޚާރާގެ ދުޢާ ކުރި އެވެ. ފަހެ، (ޙަދީޘްގެ)
"
ލަފްޟުން ބަޔާންވެގެންވަނީ އިސްތިޚާރާ ޙާޞިލްވެގެންދާނެ ކަމެވެ.
ހަތަރުވަނައީ : (ޙަދީޘްގައި ބަޔާންވެގެ ންވަނީ) އެކަމެއްގައި އޭނާ ވަކިގޮތެއް ކަނޑައަޅައި ޤަޞްދު ނުކުރާހިނދު
(ދެ ކޮޅަށް ކިރިކިރި ހުންނަހިނދު) އިސްތިޚާރާއެއް ނޯންނާނެ އެވެ. ސަބަބަކީ ނަބިއްޔާ صلى اه عي وسم ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވަނީ
إذَا هََ م أ حَ د كْ م باأل مْهر، "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ކަމެއް ކުރުމަށް ޤަޞްދުކޮށް ކަނޑައަޅައިފި ހިނދު
"...
އަދި ވާރިދުވެގެންވާ ދުޢާގެ އެންމެހައި ތަންތަނުގައި ދަލީލުކުރެވެނީ އެފަދައިންނެވެ.
ފަހެ، މުސްލިމަކު އޭނާ ކުރަން އުޅޭ ކަންތަކުގެ މައްޗަށް ވަކިގޮތެއް ޤަސްދުކޮށް ކަނޑަނާޅާ ހިނދު އަދި އެ
ގޮތުގައި އިސްތިޚާރާ ކުރުމަށް ބޭނުންވާހިނދު، އޭނާއަށް އޮތީ އެއިން ކޮންމެވެސް ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމެވެ. އަދި
އެގޮތުގައި اله އަށް އިސްތިޚާރާ ކުރުމެވެ. އަދި އިސްތިޚާރާ ކުރުމަށްފަހު އެ ޤަޞްދުކުރި ގޮތުގައި އެކަމުގައި
ކުރިއަށް ދިއުމެވެ. ފަހެ، އެއީ އޭނާއަށް ހެޔޮގޮތެއް ކަމުގައިވާނަމަ އޭނާއަށް اله ކަންތައްތައް ފަސޭހަކޮށްދެއްވާނެ
އެވެ. އަދި އެކަމުގައި އޭނާއަށް ބަރަކާތް ލައްވާނެ އެވެ. އަދި މި ނޫންގޮތުގައިވެއްޖެހިނދު، އެއިން އޭނާ އެއްކިބާ
ކުރައްވަތެވެ. އަދި އެއިލާހުގެ އިޛުނަފުޅުން އޭނާއަށް ހެޔޮވެގެންވާ ގޮތް ފަސޭހަކޮށްދެއްވަތެވެ.
ފަސްވަނައީ : ޙަދިޘްގައިވަނީ : އިސްތިޚާރާ ނަމާދުގެ ގޮތުގައި ކުރާ ދެ ރަކުޢަތުގައި ފާތިޙާ ސޫރަތަށްފަހުގައި
ވަކި ޚާއްޞަ ސޫރަތެއް އަދި އާޔަތްތަކެއް ކިޔުމެއް ނުވާ ކަމެވެ.
ހަވަނައީ : ޙަދީޘްގައިވަނީ، އެކަމުގައި ހެޔޮ ބަޔާންވެދިއުމަކީ އެކަމަކަށް މަގުތައް ފަސޭހަވެގެންދިއުމާއި އެކަމުގައި
ބަރަކާތް ލެއްވިގެންދިއުމެވެ. އެހެން ނޫންނަމަ، އެނާ އިސްތިޚާރު ކުރިކަންތަކުން އޭނާ އެއްކިބާކުރެވިގެންދާނެ
އެވެ. އަދި އޭނާއަށް ހެޔޮވެގެންވާ ގޮތަށް އޭނާއަށް މަގު ފަސޭހަވެގެންދެ އެވެ.
ހަތްވަނައީ : ޙަދީޘްގައިވަނީ މުސްލި މަކު އިސްތިޚާރާ ނަމާދު ކުރުމަށްފަހު، އޭނާ ޢަޒުމްކަނޑައެޅި ގޮތުގައި
ކުރިއަށްދިއުން ހުއްޓެވެ. އެއީ އެކަމަށް އޭނާގެ ހިތް ހުޅުވިދިޔަ ކަމުގައިވީނަވެސް ނުވަތަ ހިތްހުޅުވި
ނުދިޔަކަމުގައިވީނަމަވެސް މެއެވެ.
ابن الزملَكَاني  ވިދާޅުވެފައިވެ އެވެ. "ކަމަށް އިންސާނަކު އިސްތިޚާރާ ނަމާދު ކޮށްފިހިނދު، ފަހެ އޭނާ
އެއަށްފަހު އެކަމުގައި ކުރިއަށްދިއުން ހުއްޓެވެ. އެއީ އޭނާގެ ނަފްސު އެކަމަށް އެދި ހިތްތަނަވަސްވެ ދިޔަޔަސް
4

ނުވަތަ ހިތް ނުތަނަވަސްވެ ދިޔަކަމުގައިވިޔަސްމެ އެވެ. ފަހެ، އޭނާގެ ހިތް އަދި ނަފްސު ނުތަނަވަސްވި
ކަމުގައިވީނަމަވެސް، ހަމަކަށަވަރުން އެކަމުގައި އޭނާއަށްވަނީ ހެޔޮގޮތެވެ."
އަށްވަނައީ : އިސްތިޚާރާ ނަމާދުގެ ދުޢާ ކުރުމުގެ ވަޤުތަކީ ކޮބައިކެވެ. ދުޢާ ކުރުންވަނީ ނަމާދުކޮށް ސަލާމް
ދިނުމަށްފަހުގަ އެވެ. އެއީ ޙަދީޘްފުޅުގައި ބަޔާންވެގެންވާ ފަދައިންނެވެ. إذَا هََ م أ حَ د كْم باأل مْهر، فَلَْي رْ كَ عْ رَ كْعتََْ يهن
همن غيهر الفَهري ضَ هة، ثَم هليقَلْ.........: ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ކަމެއް ކުރުމަށް ޤަޞްދުކޮށްފިހިނދު،
ފަރުޟު ނަމާދު ނޫން ސުންނަތް ދެ ރަކުޢަތް ނަމާދެއް ކުރާށެވެ. އެއަށްފަހު (މި ދުޢާ ކިޔާށެވެ.).... ފަހެ،
ޙަދީޘްއިން ދޭހަވަނީ ދެރަކުޢަތް ކުރުމަށްފަހުގަ އެވެ. ޔަޢުނީ : ސަލާމް ދިނުމަށްފަހު އެވެ. އަދި شَيخ اإلسلَّم
ابن تَيمية  އިޚްތިޔާރު ކޮށްފައިވާ ޤައުލަކީ : ދުޢާ ކިޔުމުގެ ވަޤުތަކީ އިސްތިޚާރާ ނަމާދުކޮށް ސަލާމް
ދިނުމަށްފަހުގައި ކަމުގައި ވިދާޅުވެފައިވެ އެވެ."

ލިޔުން ނަގާފައިވަނީ : بغية المتطوع في صلَّة التطوع 102 -99
5